

- 3) степень изобразительной выразительности сложносоставных прилагательных и их стилистическая гибкость;
- 4) мотивированность производящей основы при передаче денотативно-коннотативного содержания, соблюдая экспрессивную наполненность;
- 5) степень широты лексико-семантической валентности слова;
- 6) функционально-стилевая закреплённость словообразовательных моделей.

Литература

Брандес М.П. Стиль и перевод: На материале немецкого языка / Брандес М.П. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 128 с. Виноградов В.С. *Лексические вопросы перевода художественной прозы* / Виноградов В.С. – М.: Высш. шк., 1978. – 350с. Казакова Т.А. *Художественный перевод. Теория и практика* / Казакова Т.А. – М.: Инъязиздат, 2006. – 544 с. Комиссаров В.Н. *Современное переводоведение: Учебное пособие* / Комиссаров В.Н. – М.: ЭТС, 2001. – 424 с. Латышев Л.К. *Технология перевода* / Латышев Л.К. – М.: НВИ-Тезаурус, 2000. – 278 с. Солодуб Ю.П. *Теория и практика художественного перевода* / Солодуб Ю.П. – М.: Академия, ИЦ, 2005. – 304 с. Newmark P. *Approaches to translation* / Newmark P. - Oxford: Pergamon Press, 1981. Nida E.A. *Towards a science of translating* / Nida E.A. - Leiden: E. J. Brill, 1964. Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th Edition. – OUP, 2010.

КОНДРАТЬЄВА О.В.

(Національний авіаційний університет, м. Київ)

РОЛЬ І МІСЦЕ КОГЕЗІЇ І КОГЕРЕНТНОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АДЕКВАТНОСТІ НАУКОВОГО ПЕРЕКЛАДНОГО ТЕКСТУ

Стаття окреслює роль когезії і когерентності в забезпеченні адекватності наукових текстів вихідної і цільової мов під час перекладу. Встановлено, що вибір засобів когезії у тексті ЦМ визначає характер відтворення когерентної структури з дискурсу оригінального тексту і впливає на адекватність передачі смислової структури тексту ВМ.

Ключові слова: когезія, когерентність, адекватність, переклад.

Кондратьєва О.В. Роль и место когезии и когерентности в обеспечении адекватности научного текста в переводе. Статья посвящена роли когезии и когерентности в обеспечении адекватности оригинальных и переводных научных текстов. Установлено, что выбор способов когезии в переводном тексте влияет на адекватность передачи когерентной структуры оригинального текста.

Ключевые слова: когезия, когерентность, адекватность, перевод.

Kondratyeva O. The role of cohesion and coherence in providing adequacy in texts rendering (The research is based on the Ukrainian translation of English Language scientific prose). The role of cohesion and coherence in providing adequacy in texts rendering analyzed suggests that the choice of cohesion methods and techniques in the translated texts has an influence on the adequate reproduction of coherent structure of the original texts.

Key words: cohesion, coherence, adequacy, translation.

Загальна спрямованість сучасних перекладацьких розвідок на дослідження проблем аналізу, розуміння і побудови тексту зумовлює *актуальність* дослідження. У статті ми зосередились на основних конститутивних ознаках системи тексту як комунікативного утворення, відтворення яких є визначальним для збереження смислової єдності тексту та отримання адекватного дискурсу нехудожнього перекладу: це когерентність і когезія. Виконуючи свою роботу, перекладач використовує певний арсенал текстуальних і лінгвістичних засобів цільової мовної спільноти, щоб привернути увагу до смислової структури оригінального тексту, яку він хоче зробити досяжною для реципієнта. Однак лінгвістичні маркери, які створюють зв'язок між реченнями в одній мові, не завжди здатні виконувати ту ж саму функцію в іншій мові. Тому правильного перекладу окремих речень недостатньо, необхідні додаткові зміни (перекладацькі трансформації), аби когерентність оригінального тексту в перекладі було збережено.

Мета статті полягає у визначенні виокремлених ознак системи тексту, відтворення яких є визначальним для отримання адекватного нехудожнього перекладу.

Об'єктом статті є лінгвістичні засоби, що використовуються в англійських наукових текстах та їхніх українських перекладах для відображення виокремлених конститутивних ознак системи тексту/дискурсу.

Предметом є особливості стратегії перекладачів у віднайденні способів та прийомів, спрямованих на відтворення відповідних ознак текстовості в перекладних текстах.

Проблеми вивчення тексту завжди посідали значне місце в теорії перекладу. Проблеми перекладу — це, насамперед, проблеми аналізу, розуміння і побудови тексту [Комісаров 1999, с. 36]. Невипадково, більшість лінгвістів та перекладознавців розглядають текст як основну одиницю перекладу [Сгорова 2003; Каде 1979; Казакова 2003; Катфорд 2004; Рецкер 2004; Федоров 2002; *Швейцер [1973]*, Gerzymisch-Arbogast 2007; Natim 1990], і це небезпідставно.

По-перше, текст є складним структурним і змістовим цілим, комунікативний потенціал якого набагато більший сукупного змісту висловлювань, що входять до його складу. Тому розуміння окремих висловлювань залежить від змісту всього тексту та від їхнього місця в ньому. [Nide 1964, с. 243] Таким чином, у рамках тексту вирішується питання про контекстуальне значення всіх мовних одиниць. По-друге, при оцінюванні неминучих втрат під час перекладу діє принцип переваги цілого над частиною. Це означає допустимість пожертвування менш суттєвими деталями заради успішної передачі глобального змісту тексту [Nide 1964, с. 198]. По-третє, кінцевою метою перекладача є передати засобами іншої мови цілісно і точно зміст оригіналу. [Комісаров 1999, с. 37-38]. Іншими словами, перекладач повинен створити текст, який би відповідав вимогам текстуальності, досягнення якої зумовлено низкою обов'язкових параметрів. Найважливішими серед цих параметрів, на нашу думку, є когезія і когерентність.

Розглянемо роль і місце дискурсивних категорій когезії та когерентності в забезпеченні адекватності перекладу. Створення тексту перекладу розпочинається з вибору елементів (лінгвістичних засобів) у поверхневій структурі тексту. Здійснення осмислених модифікацій поверхні ЦТ відбувається завдяки розумінню перекладачем структури когерентності оригіналу, конфігурації смислів, виражених у його змістових структурах, а також правил когезії ЦТ. Завдяки когезії когерентність стає лінгвістично очевидною. При цьому перекладачеві слід пам'ятати, що людина, яка читає текст, не повинна стикатися із труднощами під час розшифрування когезійних відношень (поверхневих зв'язків), за допомогою яких створюється і реалізується когерентна структура ЦТ.

У процесі перекладу створюється новий текст, відмінний від ВТ, глобальний зміст якого визначається конфігурацією семантичних відношень, що сформувалися у свідомості перекладача в результаті семантичного аналізу тексту ВМ. При відборі слів у ЦМ як можливих еквівалентів слів ВМ перекладач незмінно звертає увагу як на певні семантичні сегменти в тексті вихідної мови, так і на функції вже обраних у тексті перекладу еквівалентів у рамках змістової структури тексту оригіналу, що створюється. Деякі когезійні зв'язки, характерні саме для ВТ, повинні опускатися, щоб вони не з'являлися в ЦТ. Однак якщо когезійні засоби ВТ цілком ігноруються і перекладач не компенсує їх, створюючи незалежну, але паралельну когезію, ЦТ може втратити свою семантичну цілісність [Kachroo 1984, с. 130]. Отже, коли перекладач стикається з проблемою вибору спірних варіантів, він орієнтується на відповідні рівні вищого, або навіть глобального порядку, які за визначенням керують тим, що відбувається на нижчих рівнях. Таким чином, простір можливого вибору для перекладача неухильно скорочується до тих пір, доки він, розуміючи найважливішу роль глобальних смислів ВТ, не зможе знову переглянути вже перекладені мікроструктури, спираючись на більш повну оцінку комунікативної значущості всього тексту оригіналу.

Зібрані нами приклади, які ілюструють відтворення когерентності і когезії в українських перекладах наукової прози, засвідчили, що зміни лінгвістичних засобів (мікроознак), які неминучі під час перекладу, можна розподілити на три групи: 1) зміни мікроознак, що не порушують адекватність відтворення в тексті ЦМ когерентної структури тексту ВМ; 2) зміни мікроознак, що можуть призвести до порушень (незначних) когерентної структури ВТ у перекладі; 3) зміни мікроознак, які підсилюють прояв на поверхні тексту ЦМ когерентної структури тексту ВМ. Отже, усі приклади ми розподілимо відповідним чином. До першої групи відносяться будь-які зміни мікроознак, що зумовлені відмінностями у правилах когезії ВТ і ЦТ, за умови, якщо ці мікроознаки не є поверхневими маніфестантами когерентної структури ВТ. Зміни таких мікроознак не вплинуть на передачу в тексті ЦМ когерентної структури з оригінального твору.

У статті Річарда Смолі "Of Chemistry, Love and Nanobots" йдеться про те, що засадничі фізичні закони підривають добре припасовані плани самовідтворювальних наномашин. Ось оригінальний фрагмент і його український переклад:

Imagine a single assembler: working furiously, this hypothetical nanorobot would make new bonds as it went about its assigned task, placing perhaps up to a billion new atoms in the desired structure every second [Smalley 2001, с. 68]. — Уявіть собі простий асемблер: шаленно працюючи, цей гіпотетичний наноробот витворює багато з'єднань, укладаючи в цільову структуру, скажімо, до мільярда нових атомів кожної секунди [Смолі 2001, с. 64].

Отримана текстура в тексті перекладу є менш багатослівною через те, що перекладач відмовився від перекладу речення *as it went about its assigned task*. Англійське речення, яке виявилось неперекладеним, структурно оформлює та закінчує речення. Не передана під час перекладу конструкція радше виконує роль інформативного доповнення до змісту речення, ніж роль носія якісно нової інформації, оскільки досліджуване нами англійське речення і його граматична перифраза із зазначеною вилученою структурою є повністю ідентичними за змістом: <...>: *working furiously, this hypothetical nanorobot would make new bonds, placing perhaps up to a billion new atoms in the desired structure every*

second <...>: шаленно працюючи, цей гіпотетичний наноробот витворює багато з'єднань, укладаючи в цільову структуру, скажімо, до мільярда нових атомів кожної секунди. Останнє є, по суті, ядерною структурою вихідного англійського речення. Вважаємо, що для цього уривку вилучення речення з тексту перекладу є виправданим, воно не вплинуло на відтворення когерентної структури оригінального твору в тексті ЦМ.

Перейдемо до розгляду змін текстової поверхні ЦТ, що призводять до викривлень (незначних) змістової структури тексту оригіналу. Наведемо кілька прикладів, що ілюструють це припущення. Перший приклад зі статті Еріка Р. Скеррі “The evolution of the periodic system”:

Still, it is the periodic table of the elements that has had the widest and most enduring influence. After evolving for over 200 years through the work of many people, the periodic table remains at the heart of the study of chemistry. It ranks as one of the most fruitful ideas in modern science, comparable perhaps to Charles Darwin's theory of evolution. Unlike theories such as Newtonian mechanics, it has not been falsified or revolutionized by modern physics but has adapted and matured while remaining essentially unscathed [Scerri 1998, с. 83]. — Зараз періодична система є основою для вивчення хімії. Незважаючи на 200 років праці багатьох учених, періодична система і надалі залишається одним із найвидатніших відкриттів у науці. Її можна порівняти хіба що з теорією еволюції Чарльза Дарвіна. На відміну від теорії Ньютонівської механіки, періодична система не перероблялася під впливом досліджень сучасних фізиків, а використовується практично незмінною [Скеррі 2001, с. 43].

Наведений уривок — закінчення статті, де кожне речення є топікальним. Розвиток головного мотиву — періодична система Менделєєва є блискучою структурною схемою для основоположних “цеглинок” природи, що пережила драматичні зрушення у фізиці 20 століття, і, незважаючи на 200 років праці вчених, використовується практично незмінною і вказує шлях до нових відкриттів — віддзеркалено за допомогою наступних мікроознак: тема-рема-тичної структури речень, предикативного ланцюжка, вираженого однорідними присудками і макроконектора *still*, що відображає мотив доречності і правильності періодичної системи.

Не вдаючись у детальний аналіз перекладу вищезазначеного фрагменту, зазначимо лише випадки неадекватного відтворення когерентної структури оригінального тексту в перекладі. Тема-рема-тична структура першого речення — монорема, у якій рема оформлена іменною частиною присудка (*the periodic table*). У перекладі зазнає змін синтаксична структура речення: складнопідрядне присубстантивно-атрибутивне речення трансформовано у просте. Але оформлення тема-рема-тичної структури в перекладі не зазнало змін: монорема у тексті ЦМ оформлена так само, як у тексті ВМ: рема припадає на іменну частину присудка. У тексті ВМ під виразом *that has had the widest and most enduring influence* розуміють той факт, що, залишаючись блискучою структурною схемою для основоположних хімічних елементів, періодична система вказує шлях до нових відкриттів: важливими в галузі хімії є версія періодичної системи у формі піраміди, а також періодична система для всіх допустимих двоатомних молекул, а тривимірна таблиця становить фундаментальний підсумок періодичного закону — вона перетворює традиційну періодичну систему на багаторівневу структуру, що передає симетрію періодичного закону. У тексті ЦМ лише згадується про те, що *періодична система є основою для вивчення хімії*. Отже, зазначені зміни не відтворюють цього важливого змістового відтінку.

На нашу думку, для збереження когерентності слід було передати зміст цього речення таким чином: *Періодична таблиця хімічних елементів є блискучою схемою для основоположних “цеглинок” природи, що і надалі вказуватиме шлях до нових відкриттів.*

Трансформуючи текстову поверхню ВТ для передачі останнього речення, перекладачеві так і не вдалося відтворити її адекватно. Мотив впливу змін на періодичну систему, що відбувалися в науці протягом останнього століття (а саме: відкриття теорії відносності та квантової механіки), віддзеркалено у предикативному ланцюжку *the periodic table*, що виражений однорідними присудками, і тема-рема-тичній структурі — диремі, рема-тичні піки якої припадають на групу присудка. Така тема-рема-тична структура зберігається у ЦТ. Під час перекладу відбуваються наступні зміни: із тексту ВМ вилучено однорідні присудки *has adapted and matured*. Очевидно, факт існування випадку, коли періодична система перероблялася та вдосконалювалася, оскільки наука прогресувала і відкривалися нові хімічні елементи, перекладач вважав нерелевантним і вилучив. З позиції єдності мотивів таке вилучення є помилковим. Інформація про те, що таблиця перероблялася та вдосконалювалася, співвідноситься з темою праці багатьох учених, які умудрялися об'єднати результати, зберігаючи основну структуру таблиці, і, таким чином, бере участь у формуванні глобального мотиву. Бачимо, що зміни, пов'язані з відтворенням елементів предикативних ланцюжків, важливих для формування топікальної єдності тексту наукової статті, порушують передачу смислової структури з дискурсу оригінального тексту.

Для збереження смислової структури оригінального тексту в перекладі у цьому випадку слід було передати зміст речення таким чином:

На відміну від теорії Ньютонівської механіки, періодична система не зазнала жодних суттєвих змін під впливом досліджень сучасних фізиків. Але оскільки наука прогресувала і відкривалися нові хімічні елементи, вона перероблялася та вдосконалювалася, залишаючи при цьому свою основну структуру.

Іноді перекладачеві доводиться зазнавати певних втрат при відтворенні когерентної структури у перекладі, оскільки використання еквівалентних чи хоча б аналогічних понять може не викликати у читача необхідного впізнання. Розглянемо наступний приклад зі статті Дж. Кемпбелла “The End Of Cheap Oil”. Ось оригінальне речення та його український переклад:

Enough oil remains in the earth to fill the reservoir behind Hoover Dam four times over – and that’s just counting the fraction of buried crude that is relatively easy to recover and refine [Campbell 1998, c. 77]. — У земних надрах ще залишається достатньо нафти, щоб у чотири рази перевищити “межу Гулівера” для заповнення заводських резервуарів і трубопроводів – і це, враховуючи тільки ту нафту, яку відносно легко вилучити і переробити [Кемпбелл 1998, с. 61].

Hoover Dam (у перекладі Гребля Гувера) — унікальна гідротехнічна споруда у США, бетонна гребля заввишки 221м, довжиною 379 м, шириною 200м, і гідроелектростанція, споруджена в нижній течії річки Колорадо. Оскільки ця споруда є досить відомою в американському культурному просторі, для цільової аудиторії оригінального тексту цей феномен викликає впізнання. На жаль, цього не можна сказати про аудиторію, на яку розраховано україномовний переклад. Зрозуміло, що для поціновувачів унікальних споруд буквально відтворення у цьому контексті не втратить смислу, однак під час створення перекладу перекладач науково-популярної статті орієнтується на загальну аудиторію.

Тим не менше, для того щоб зберегти смислову структуру цього текстового фрагменту, перекладач вдається до трансформації, узявши стійке словосполучення з англійського дискурсу. Словосполучення “межа Гулівера” — один із американських жартів на позначення найекономнішої та найменшої величини. Як бачимо, такий переклад зведе нанівець ефект упізнання за допомогою співставлення з наявними явищами в ЦМ. На нашу думку, у цьому випадку для збереження смислової структури оригінального тексту слід було передати зміст описово, щось на кшталт: *У земних надрах залишається стільки нафти, що хоч греблю гати < ... >.*

Наведемо приклад змін лінгвістичних засобів, що спрямовані на збереження і більш чіткий прояв когерентної структури ТО. На початку статті Джона Р. Гейла “The Viking Longship” читачеві повідомляється, що під час очисних робіт для збільшення у гавані виставкової площі біля всесвітньовідомого Музею вікінгських кораблів було знайдено човен, який багато століть тому затонув під час шторму і вже вкрився мулом. Це був дракар вікінгів, довге, вузьке судно збудоване таким чином, що надавалось до торгівлі, військових дій і загарбницьких походів. Ці довгі кораблі, наповнені воїнами, допомогли вікінгам домінувати в Європі протягом 300 років:

In September 1997 Danish archeologists discovered a Viking longship in the mud of Roskilde harbor, 40 kilometers west of Copenhagen [Hale 1998, c. 56]. — У вересні 1997 року археологи з Данії, проводячи розкопки в 40 кілометрах на захід від Копенгагена, з мулу Роскілдської гавані витягли чудову знахідку — дракар вікінгів [Гейл 1998, с. 40].

У складі кореферентного ланцюжка дракар вікінгів у ЦТ відбувається експлікація — *чудова знахідка*. Цей розгорнутий кореферентний ланцюжок дозволяє підкреслити появу в аналізованій мікроструктурі макромотиву човна, який формує основний мотив статті, що виражений у її назві — “The Viking Longship”. Таким чином, описана зміна під час перекладу дозволяє зберегти когерентну конфігурацію смислів ВТ, оскільки сприяє появі в тексті ЦМ елементів кореферентних ланцюжків, важливих маніфестантів когерентної структури тексту. Бачимо, вибір мікрознак, що забезпечують зв’язність в поверхневій структурі ЦТ, визначається глибинною структурою ВТ, тобто його макрознаками, які зберігаються у перекладі.

Висновки. Вибір засобів когезії у тексті ЦМ визначає характер відтворення когерентної структури з дискурсу оригінального тексту в перекладі і впливає на адекватність передачі смислової структури ВТ. Наведені вище приклади демонструють, що неправильний вибір засобів когезії в ЦТ призводить до викривлення (незначного) когерентної структури ВТ, що, у свою чергу, порушує комунікативну адекватність ВТ і ЦТ. Щоб запобігти подібним викривленням, перекладачеві спочатку належить проаналізувати когерентну структуру тексту ВМ, що реалізується в послідовності мотивних речень, кореферентних ланцюжків, мікромотивів, тема-рематичної структури, макроконекторів на поверхні тексту, і тим самим визначити засоби її аналізу у ВТ і ЦТ.

Література

Егорова М. А. Дискурс и текст в аспекте перевода / М. А. Егорова. — Воронеж : изд-во ВГУ, 2003. — 51 с. Каде О. К вопросу о предмете лингвистической теории перевода / О. Каде // Тетради переводчика. — М. : Международные отношения, 1979. — Выпуск 16. — с. 3—10. Казакова Т. А. Теория перевода — лингвистические аспекты / Т. А. Казакова. — М. : Флинта, 2003. — 235 с. Катфорд Дж. К. Лингвистическая теория перевода : Об одном аспекте прикладной лингвистики / Дж.

К. Катфорд; [пер. с англ. В. Д. Мазо]. — М. : Едиториал УРСС, 2004. — 208 с. *Комиссаров В. Н.* Современное переводоведение. Курс лекций / В. Н. Комиссаров. — Москва : Издательство “ЭТС”, 1999. — 192 с. *Рецкер Я. И.* Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Я. И. Рецкер. — М. : Международные отношения, 2004. — 216 с. *Федоров А. В.* Основы общей теории перевода. Лингвистические проблемы / А. В. Федоров. — СПб : Филологический факультет Санкт-Петербургского ГУ, 2002. — 416 с. *Gerzymisch-Arbogast R.* Discourse Analysis and Text Perspectives in Translation / H. Gerzymisch-Arbogast. — Workshop Discourse Analysis, 15 June 2007. — P. 1—9. *Hatim B.* Discourse and the Translator / B. Hatim, I. Mason. — London and New York : Longman, 1990. — 258 p. *Kachroo E.* Textual cohesion and translation / E. Kachroo // *Meta*, 1984. — Vol. 29, No. 2. — P. 128—134. *Nide E. A.* Towards a Science of Translating : With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating / E. A. Nide. — Leiden : E.J. Brill, 1964. — 331 p.

КУЛЬБЕРГ М.С.

(Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова)

РОЛЬ РОЗВИТКУ ВМІНЬ ЧИТАТИ ТЕКСТИ В ОРИГІНАЛІ ЯК КОМПОНЕНТА ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Стаття присвячена проблемі розвитку вмінь читати тексти в оригіналі як компонента професійно орієнтованої комунікативної компетенції. В статті даються деякі визначення терміна «компетенція» і досліджуються різні види компетенції. Підкреслюється важливість формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції.

Ключові слова: професійно орієнтована комунікативна компетенція, лінгвістична компетенція, мовна активність, читання з розумінням.

Кульберг М.С. Роль развития умений читать тексты в оригинале как компонента профессионально ориентированной коммуникативной компетенции. Статья посвящена проблеме развития умений читать тексты в оригинале как компонента профессионально ориентированной коммуникативной компетенции. В статье приводятся некоторые определения термина «компетенция» и исследуются различные виды компетенции. Подчеркивается необходимость формирования профессионально ориентированной коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: профессионально ориентированная коммуникативная компетенция, лингвистическая компетенция, языковая активность, чтение с пониманием.

Kulberg M.S. The role of the development of reading skills of texts in original as a component of the professionally oriented communicative competence. The article deals with the problem of the development of reading skills of texts in original as a component of the professionally oriented communicative competence. Some definitions of the term «competence» are given and different kinds of competence are examined in the article. The importance of the forming of the professionally oriented communicative competence is underlined.

Key words: professionally oriented communicative competence, linguistic competence, linguistic performance, reading with understanding.

Мета статті полягає в тому, щоб виявити роль розвитку вмінь читання автентичних текстів для формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції при навчанні іноземної мови.

Мета здійснюється за допомогою наступних **завдань**: 1) розглянути значення формування комунікативної компетенції; 2) дослідити найважливіші складові комунікативної компетенції; 3) підкреслити роль розвитку вмінь читання текстів в оригіналі для формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції.

Предметом статті є формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції. До **об'єкту** статті належить розвиток вмінь читання автентичних текстів за фахом.

Глобальна інтеграція, більш тісне співробітництво між країнами в різних галузях науки потребують формування особистості, яка володіє міжкультурним спілкуванням. Успіх комунікації великою мірою залежить від компетенції адресанта і адресата, тобто від знань, вмінь та навичок з галузей лінгвістики.

Німецькій вчений Йорг Кіліан вважає, що термін «компетенція» має декілька значень і його можна розглядати з деяких сторін. В загальному смислі «Універсальний словник» визначає це поняття як «знання справи, вміння». Крім того, в словнику даються інші значення: мовна інтерпретація, а також мовознавча інтерпретація «сума всіх мовних вмінь, якими володіє носій мови».

Після того, як стали відомими результати першого дослідження «ПІЗА», поняття «компетенція» було поступово звуженим до вмінь та навичок, які з'являються вимірними в мовній практиці. Критики такого вже зовсім не ідеального, а емпірично орієнтованого поняття «компетенція» постійно вказують на те, що конструкція «компетенції», яка лежить лише на вимірних даних і дозволяє потрапляти не вимірні знання та вміння до забуття, може швидко призвести до того, що тестування, вимірювання і порівняння будуть вважатись важливішими, ніж виховання, навчання і дослідження.

Йорг Кіліан підкреслює, що «компетенція» не є корисним концептом ні в формі указання ідеальних цілей викладання - навчання для колективу, ні в формі указання емпірично доведених дійсних станів (як для індивідів, так і для колективу).